



## Statü Endişesi

Mevlüt Yılmaz\*

\* Dr. Öğr. Üyesi,  
Fırat Üniversitesi İnsani ve  
Sosyal Bilimler Fakültesi  
Sosyoloji Bölümü,  
mevluetilmaz@firat.edu.tr  
Elazığ/TÜRKİYE

### Öz

De Botton, *Statü Endişesi* isimli çalışmasında günümüz toplumlarını/bireylerini içten içe kemiren önemli bir soruna odaklanır. Statüyü, bireyin toplumun gözündeki değeri ve önemi üzerinden okumaya çalışır. Ona göre, toplumsal hiyerarşide her merdivenin bir basamağında durma, bu konumu sürdürülebilir kılma ve bir alt basamağa inme tehlikesi gibi düşünceler kişi için ciddi bir endişe kaynağıdır. Toplumun yargılamaları yani başkalarının bizim hakkımızda ne düşündüğü korkusu özellikle başarı-başarısızlık dikotomisiyle yakından ilişkilidir. Toplumsal yaşamda statü, başarıya endekslidir ve başarısızlık acımasızca yargılanır. Bu durum, bireyleri evrensel bir his olarak statü kaybetme endişesini yaşamaya sevk eder. De Botton çalışmasında, statü endişesinin bireyleri ciddi seviyede hüzne ve kedere sürüklenme ihtimali olduğunu ve toplumda belirli bir konum edinmeye yönelik iştahın, birey için işlevsel olduğunu, ancak aşırıya kaçıldığında ölümle sonuçlanabileceğini ileri sürer. Statü endişesi sorununa en iyi çözüm yolunun onu anlamaya ve ondan bahsetmeye çalışmak olduğunu savunur. Yazar, statü endişesinin nedenlerini tarihsel serüven içerisinde çeşitli örnekleriyle sevgisizlik, snopluk, beklenti, meritokrasi ve güven faktörleri bağlamında inceler. Ayrıca geçmiş dönem filozoflar, edebi, sanatsal, politik, dini ve bohem kişiliklerden ilham alarak bu endişeyi yenmeye yönelik çabaları, kapsamlı ve akıcı bir biçimde sunar.

**Anahtar Kelimeler:** Statü, Statü Endişesi, snopluk, bohem kişilik, de Botton.

**Gönderim / Received:**

25.07.2022

**Kabul / Accepted:**

02.05.2023

## Status Anxiety

### Abstract

In his book titled Status Anxiety, Alain de Botton focuses on a significant issue that plagues contemporary societies and individuals. He attempts to interpret status based on the worth and significance of the individual in the eyes of society. According to him, thoughts such as standing on one rung of each social hierarchy ladder, maintaining this position, and the possibility of falling to a lower rung are a significant source of anxiety for the individual. The dichotomy of success and failure is closely related to the fear of societal judgments, i.e., the fear of what others think about us. In social life, status is determined by success, and failure is harshly evaluated. This circumstance induces in individuals a fear of losing status as a universal emotion. In his work, he argues that status anxiety has the potential to cause individuals serious sadness and grief, and that the desire for a certain position in society is functional for the individual, but can result in death when taken to an extreme. He argues that the most effective solution to the problem of status anxiety is to attempt to comprehend and discuss it. The author examines the causes of status anxiety within the context of a lack of love, snobbery, expectation, meritocracy, and trust, using numerous historical examples. Taking inspiration from philosophers, literary, artistic, political, religious, and bohemian figures from the past, he also presents the efforts to overcome this anxiety in a comprehensive and fluid manner.

**Keywords:** Status, Status Anxiety, snobbery, bohemian personality, de Botton.



**De Botton, A. (2005). *Statü Endişesi*. (A. S. Bayer Çev.) İstanbul: Sel Yayıncılık. 3. Baskı. 333 s.**

Bu çalışma, statünün yarattığı endişeyi dindirmek ve kaygılara rasyonel çözümler üretebilmek için insana statü sağlayacak kaynakların çeşitli ve tümüyle insanın iradesine bağlı olduğunu bilmemiz gerektiğine dair önemli bir okumadır. Aslında endişesiz bir yaşamın olanaksızlığını savunan De Botton toplumda başarı ve başarısızlıkların doğal olduğunu ve statü endişesinin de başarılı yaşam ile başarısız yaşam arasındaki farkın idrak edilmesiyle ödenen bedel olduğunu belirtir. De Botton'un önerdiği/analiz ettiği statü endişesine yönelik çözümler, hiyerarşik yapıdan kurtuluş amaçlı değildir. Bu başlıklar çoğunluğun hiyerarşisine uymayan, dahası eleştiren yeni bir hiyerarşi yaratma çabası olarak değerlendirilmelidir. Burada daha çok bireyin belirli bir bakış açısı kazanması hedeflenir. Bu çerçevede çalışma, statü endişesini anlamaya, anlamlandırmaya yönelik analizler ve soruna

ilişkin çözüm önerileri özellikle sosyolojik ve psikolojik çalışmalara ilham verici bir niteliğe sahiptir denilebilir. De Botton, çalışmaya statü ve statü endişesi tanımlarına yer vererek başlar. Daha sonra çalışmanın tezlerini formüle ederek genel bir çerçeve sunar. Ona göre statü bireyin toplumdaki konumunu karşılar. Dar anlamda statü, kişinin belirli bir grupta resmi veya mesleki duruşuyla (bekâr, doktor gibi) ilişkilidir. Geniş anlamda ise statü, bireyin dünyanın gözündeki değerini ve önemini ifade eder. Tarihsel serüven içerisinde çeşitlilik arz eden yüksek statü grupları var olagelmıştır: bazen avcı, savaşçı, şövalye ya da köklü bir aileye sahip olmak bazen de din adamı ya da doğurgan bir kadın olmak yüksek statüye layık görülme neden olabilir. Yüksek statünün maddi-manevi getirileri pek çoktur. İnsana para, özgürlük, rahatlık, mekân, zaman kazandırarak önemli olduğu hissini yaşatan yüksek statü, özellikle saygı ve ilgi ile insanı kuşatıcıdır. De Botton, statü endişesini bireylerde gerginliklere yol açan, genellikle dışa vurulamayan tıpkı kıskançlık gibi sosyal alana yansıtılan bir korku olarak görür. Bu endişenin tetikleyicileri olarak güç kaybetme, kendini işlevsiz hissetme, emeklilik, ünlülerin hayat hikâyelerine vakıf olma, yaşitlarınızın büyük başarılar elde etmeleri sayılabilir. Sosyal yaşamda, statü endişesinin yansıtıldığına pek rastlanmaz. Yansıtılması, çoğunlukla zoraki bir gülümseme ya da başkalarının başarı haberi karşısında derin bir sessizliğe bürünme şeklindedir.

İnsanoğlu toplumsal yaşamda saygın olma, sözü dinlenen olma, adam yerine konulma gibi birçok sosyo-psikolojik ihtiyaca sahiptir. Bunun için başkalarının bizleri nasıl algıladığı, kendimizi algılama biçimimizle doğrudan bağlantılıdır. Aslında toplumsal alan, belirli bir statü edinme kadar onu yaşam boyu sürdürülebilir kılmanın da zorlu sahnesidir. İşte bu durumun statü endişesinin de temel kaynağını oluşturduğunu savunan De Botton çalışmasının tezlerini şu şekilde sistematize eder: öncelikle statü endişesinin insanları ciddi seviyede hüzne ve kedere sürüklenme ihtimali vardır. İkinci olarak insanların toplumda belirli bir konum edinmeye yönelik iştahı, bireyi becerilerini açığa çıkarma, mükemmelle yönlendirme, zararlı ve anormal eylemlerden kaçındırma ve ortak değerler etrafında kenetlenendirme gibi işlevlere katkı sağlayabilir, ancak aşırıya kaçıldığında ölüm gibi vahim sonuçlarda doğurabilir. Son olarak bu endişenin üstesinden gelmenin en iyi yolu, onu anlamak ve ondan bahsetmek olduğu iddia edilir. Bu bağlamdan hareketle çalışma, sosyo-psikolojik bir olgu olarak statü endişesini genel manada anlama, bu endişeye yol açan temel faktörleri açıklama ve statü kaybetme korkusunu yenmenin çözüm yollarını geçmiş toplumlarda yaşanmış ve toplumun acımasız yargılamalarına karşı oluşturulmuş koruma kalkanlarıyla mutluluğa ulaşmaya çabalayan felsefeciler,

edebiyatçılar, ressamalar, şairler, bohem kişilikler vasıtasıyla sunma amacına yönelik bir çaba olarak okunabilir. Eser, statü endişesinin nedenleri ve çözümler olarak iki bölüm ve müstakim alt başlıklar halinde incelenir.

Birinci bölümde statü endişesinin nedenleri; sevgisizlik, snopluk, beklenti, meritokrasi ve güven başlıkları çerçevesinde ele alınır. Sevgisizlik alt başlığı sevgi-sevgisizlik dikotomisinden hareketle incelenir. Toplumumuzda insanları yüksek statüye yönelten para, saygınlık ve ün edinme hırsı gibi yaygın bazı yargılar vardır. Bunun için insanlar toplumsal hiyerarşide yer edinmek isterlerken aslında daha çok sevgi ihtiyaçlarını karşılamayı da arzularlar. İşte para, ün, itibar sevgiye ulaşma yolunda kullanılan birer simge olarak değerlendirilir. De Botton sevgiyi, bireyin başkalarının varlığına gösterdiği saygı ve hassasiyet çerçevesinde ele alır. Sevgi görmek, ilgi odağı olduğunu hissetmek demektir. Seviliyorsak varlığımızın farkına varabiliriz. Toplumda belirli bir konuma gelmiş kişiler için "adam olmuş" denirken tam zıddı konumdakiler için "bir hiç" tanımlaması yapılması yaygın bir söylemdir. Düşük statü, maddi zorlukların yanında bireyin kendine olan saygısının da yerle bir edilmesine neden olur. Aslında birey ne kadar zor şartlarla muhatap olursa olsun bir şekilde bunlara katlanabilir, özellikle toplumun kendilerine saygı duyduğu düşüncesi onları ayakta tutar. Yüksek statünün getirileri ise sadece maddi boyutlu değildir. Zenginlerin para biriktirmeye devam etmelerinin altında buldukları konumu sürdürülebilir kılma çabası yatar. Yüksek statü demek aynı zamanda itibar, değer görme ve mükemmel addedilme anlamına gelir. Düşük statü ise değersizlik hissini canlı tutar. Bu açıdan sevgi önemlidir. Sevgisizlik yani toplumca görmezden gelinme insanı büyük bir öfkeye ve ümitsizliğe sevk eder. Gerek maddi gerekse manevi yönden bakıldığında dünya üzerinde edindiğimiz konum ile ilgili ciddi endişelere sahibiz. Statümüz sevilip sevilmeyeceğimiz sınırları belirlemede etkindir. Sevgi görürsek hoşnut oluruz, görmezsek güven sorunu yaşarız.

Eserde snopluk başlığı statü endişesine bir diğer neden olarak sunulur. Snoplar, insani değerlerle, toplumsal konumun birebir ilişkili olduğunu savunurlar. Snopların tarih boyunca üst sınıflara dâhil olmaya çalıştıkları, her dönem güce ve iktidara yanaşma kaygısı içinde oldukları ve insanları değerlendirirken statü merkezli bir yaklaşım sergiledikleri, en iyi arkadaşlarını seçerken bile 180 derecelik dönüşler yaşayabildikleri, yüksek statü sembollerine ulaşmak için kıvranıp durdukları bilinir. Snopluğu besleyen kaynak aşağılık duygusudur. Bunun için snopluğun ardında histerik bir korku yatar. Kendi duruşundan emin kişiliklerin çevresindekileri aşağılamak gibi huyları bulunmaz. Kendini beğenmişliğin ve kibrin temel nedeni derin bir korkudur. Düşük statü maddi olarak yoksulluğa neden oluyorsa snopça yaşamının cezası da önemli addedilen simgelere ulaşmak için çabalarken içine düşülen aşağılık kompleksi olarak yorumlanır.

De Botton toplumsal konum edinmenin yarattığı endişenin bir diğer sebebi olarak beklenti faktörü üzerinde durur. Ona göre, insanlar arasında modern kapitalist üretim ilişkileriyle birlikte maddi anlamda belirli seviyelerde eşitlik sağlanmaya çalışılır. Kitlesele üretim dönemiyle zenginlerin evinde olanın düşük statü gruplarında da bulunmasına yönelik çabalar, bu dönemde eşitlik bakımından önemli aşamaların kat edildiğini gösterir. Maddi ilerleme beraberinde artan bir diğer soruna statü endişesine neden olur. Artık genel toplumda saygınlık, itibarlı/önemli biri olma, başarıya/gelire endeksli olma yaygın bir tavır haline gelir. Örneğin başkan Nixon'ın Amerikan hayat tarzının dünyanın geriye kalanına ihracı konusundaki stratejisi buna yönelik bir girişim olarak sunulur (s.39-49). Bu süreçte insanlar maddi olarak birçok ihtiyacını doyurabilme imkânına kavuşurken paradoksal olarak ciddi bir mahrumiyet hissine ve bu durumda mahrum bırakılma korkusunun yayılmasına zemin oluşturduğu iddia edilir. Çünkü modern endüstriyel devrimle gelen bolluk, refah ve güvenlik anlayışı artık insanlara yeterli gelmeme hissi duymalarına yol açar. Zenginlik ya da saygınlığın hangi ölçüte göre yeterli olacağı belirsizliği de bu duyguyu körükler. İnsanlar yetiştikleri çevrede referans gruplarını baz alırlar. Özellikle aralarında kendi çağdaşlarıyla/akranlarıyla eşitleme hissine tutulurlar. Bu iş

arkadaşınız, kamusal mekânı paylaştığınız kişiler veya dostlarınız olabilir. Eşit saydığımız bize yakın referans grupları ve kendimizle karşılaştırma yaptığımız kişilerin sayısı arttıkça statü endişesinin dozajı da o derece artar. Tocqueville'in Amerikalılar refah içinde yaşarken neden bu kadar huzursuz oldukları sorusuna şu cevabı verir: toplumda edinilmiş statüleri bağlamında sahip oldukları ayrıcalıklar ortadan kaldırıldığında ve her türlü işi her kesimden insan yapabilir düşüncesi yaygınlaştığında her bir birey istediği her şeye ulaşma beklentisiyle donatılmış olur (s.61). Geçmişte bugünkü manada bir eşitlikten söz edilemez. Ancak eşit olmayan geçmiş toplumlarda insanlar mevcut durumlarını kabullenmiş, bununla mutlu olmaya çabalamışlardır. Geçmiş dönemlere özgü eşitsizlik beraberinde beklentisizliği getirmiştir. Eşitlik ise beklentiler yumağına çevir, dünyayı. Amerika ve Fransız devrimleriyle birlikte statü konusunda aristokratik anlayış, babadan oğula geçen verili/edinilmiş statü son bulur ve başarı odaklı, dinamik ve hiyerarşiyi gözeten bir süreç olarak kazanılmış statü egemen hale gelir. Modern Batı toplumları bireyleri sürekli beklentilere yönelmesi bakımından cesaretlendirir. Artan beklentiler kişinin kendine saygı duyma seviyesini de aşağı çeker. Beklenti bombardımanına tutulan modern birey, beklentilerin karşılanamayacağı hissini, dini yozlaşmayla daha da belirgin bir biçimde yaşar. Dünyevileşme eğilimlerinin artışı başarıya olan açlığı da her geçen gün çoğaltır. Ayrıca kişisel gelişim kitaplarının yaygınlaşması insanlarda beklentileri ve ulaşacakları hedefleri yeniden organize etmesi bakımından insanları bu alana kanalize eder. Kitle iletişim araçları, reklamlar beklenti inşasında kurucu güçler olarak kullanılır. Rousseau zenginliğin iki yolundan bahseder: daha çok para kazanmak ya da arzuları sınırlandırmak. Fakirliği ise beklentileri aşırı derecede tetikleyerek gelir arasında derin uçurumlar yaratmak olarak tanımlar. Bu açıdan bakıldığında modern toplum, bireyi azla yetinmemeye, daha fazlasını elde etmeye yönlendirerek yoğun bir mahrumiyet hissi yaşamasına neden olur. Zihinsel sakinlik, dinginglik maddi toplumların bir daha ulaşamayacakları iki ruh halidir, artık.

Maddi ilerlemeyle eşitlik anlayışının ve dolayısıyla beklentilerin artmasının statü endişesine neden olduğu vurgusu yanında De Botton, meritokratik ideolojinin yaygınlaşmasının da toplumlar/bireyler üzerinde endişe yaratıcı etkilerinin olduğunu savunur. Bunu başarı ve başarısızlığa ilişkin tarihsel alana referansla avutucu ve endişeye sevk edici öyküler bağlamında değerlendirir. Geçmişten günümüze her yerde ve zamanda düşük statü acı verici bir durum doğurmamıştır. Modern öncesi dönemde düşük statüdeki bireylerin toplumdaki konumları değerli kılınmıştır. Bu karakteristik, düşük statüye sahip bireylerin endişelerini azaltıcı ve onları teselli edici fonksiyon üstlenmiştir. Başarısızlığa dair üç öykü MÖ.30-MS.1989 arasında düşük statünün yol açtığı utanç ve aşağılık hissiyle mücadelede fakirleri avutmuştur. Fakirler için Tanrı'nın gözünde dünyevi statünün ahlaki bir değeri yok ve zenginler fakirleri kandırarak zengin olurlar ve onlar onurlandırılmaya layık değillerdir. Bu üç öyküde özellikle düşük statüdeki insanlar, toplumu varlıklı kılan asıl kesimdir(asiller, rahipler ve çiftçiler arasında çiftçiler), böylelikle onlar toplumun saygısını hak ederler. Yaratıcı katında mal mülk sahipliğinin (zenginler müsrif, lükse düşkündür ve onlar cennete giremez), bir hükmü/değeri yoktu. Zenginler günahkâr, yozlaşmış ve fakirleri dolandırarak onların sırtından zengin olmuşlar ve onurlandırılmayı hak etmiyorlardı. Yazar, endişe kaynağı olarak ise 18.yy ortalarından itibaren başarıya dair üç öyküye odaklanır, Mandeville, Hume ve Smith ile zenginlerin fonksiyonlarının dolayısıyla statülerinin kutsanmasını içeren topluma faydası olanlar zenginlerdir, fakirler değil düşüncesi yeni bir anlayış olarak öne çıktı(s.86-89). Fakirlere, nüfusları çok fazla ve daha çok hayır kurumlarına bağımlı hayatlar sürüyorlar ve kaynak israfına yol açıyorlar gözüyle bakılır. Bu durum aristokratik düzenin sorgulanmasına yol açar. Statü, ahlaki anlamlar taşıyan bir olgu olarak kabul görmeye başlar. Napolyon Fransa'da yeteneklilere açık kariyer sistemi kurarak herkesi liyakatine göre değerlendirmeye çalışır. Ona göre Fransa'daki asiller ulusun baş belalarıdır (s.92). Bu aristokrasi yerine yeni bir ideoloji olarak meritokrasinin hâkim olma süreci olarak görülebilir. Meritokratik dünyada kişi kendi zekâ ve yetenekleriyle saygınlık kazanabilir ve statü edinebilir. Bu bir yığın insana kendini gerçekleştirme fırsatı tanır. Yeni anlayışta kişisel üstünlük kutsanır. Başarı elde edemeyenler ise geçmiştekenden daha köklü

bir utanç hissiyle yüzleşir. Meritokratik düzende birey iyi, yetenekli ve zeki olmasına rağmen neden fakir olduğu sorusunu cevaplama ise daha keskin bir acı uyandırır. İktisadi alanda meritokrasinin yaygınlaşmasıyla fakirler yardıma muhtaç, talihsiz kişiler olarak değerlendirilme yerine başarısız olmalarıyla aşağılanır. Toplumsal Darwinci yaklaşım da biyolojik açıdan zenginlerin zaferini destekler. Fakirlerin erken ölümünün toplum için faydalı olduğu savunulur. Meritokratik ideolojinin etkisiyle fakire yardım, canını dişine katıp çalışanlara kolay yoldan isteklerine ulaşabileceği izlenimi uyandırır. Bu, fakirlere yardım etmeye muhalif bir söylemin gelişimine katkı sağlar. Meritokratik toplumlarda hiyerarşi merdiveninde dizilen insanlar kendi zekâ ve becerilerinden dolayı o basamağı hak ettiklerini, iyilerin başarılı oldukları, kötülerin ise tembel oldukları ve bu yüzden basit merhamet hissine bile ihtiyaç olmadığını düşünürler. Meritokrasinin egemen olduğu ortamda düşük statüdekiler/fakirler utanç duygusunun yanında fakirliğin açtığı yaraya tuz basılma acısını da yaşarlar.

Statü endişesinin son nedeni olarak güven olgusu analiz edilir. Yazara göre modernlikle birlikte insanoğlu geleneksel her türlü mirastan kendini azade kılar. Böylelikle bireyin statüsü başarı odaklı belirlenir. Başarı ise maddi yönelimlidir. Modern zamanlarda statü geçmişten devralınan, değiştirilemez bir kimlik değildir. Statü, bireyin hızla değişen, akışkan bir zeminde yükselen ekonomik düzenle baş edebilme seviyesiyle ölçülen bir yapı sergiler. Modern dönemde endişe, çağdaş olan azmin ve hırsın arkadaşıdır. Çünkü saygınlık ve gelir elde edebilmek için bel bağlanan temel yapı belirsizlik üzerine inşa edilir. Yani toplumda bir yer edinsek de bu konumun kalıcı olmadığını biliriz ve güven duygumuz bu gerçeklikten örselenir. Bu da güvenin olanaksızlığını destekler. De Botton, güvensizliğin tetikleyicisi olarak beş belirsizlik ögesi üzerinde durur (s.110-120): Öncelikle modern toplumlarla birlikte sürekli değişen dönüşen koşullara ayak uyduran bir kişilik yapısının kutsanması, yeteneklerin akışkanlaşması ve başarı için elde tutulan gücün bir anda kaybolma riski insanlarda endişe kaynağına dönüşür. İkinci olarak modern toplum şansa yer vermeyecek bir denetim ağıyla örülüdür. Kazananlar kendi şanslarını kendileri yaratır düşüncesi hâkimdir. Statü elde etmek için belli şartları yerine getirmek bile yeterince kaygı vericiyken insan denetiminin rasyonel kavramlara dayandırılması ve başarısızlığın/yenilginin kötü şansa açıklanamama durumu statü endişesini ikiye katlar. Üçüncü ise işverene güvenme konusundadır. Geçmişten günümüze işverene bağımlılık sürekli artmıştır. Çalışanın emeği karşısında hangi koşullarda ne kadar ücretle çalışacağı işverenin inisiyatifindedir. Bu bakımdan çalışanlar yalnızca çalışma saatleri, ortamı, süresi vb. belirsizliklerle mücadele etmez aynı zamanda iş dinamikleri ve pratiklerinin (başarı odaklı çalışma miti) yarattığı utanç duygusuyla da baş etmek zorundadırlar. Dördüncü tetikleyici öge ise işverenin kâr sağlayabileceğine duyulan güven ile ilişkilidir. İşverenin piyasa endeksli bir iş yaşamında kârın merkeziliği önemli bir güvensizlik kaynağıdır. İşverenler daha fazla kâr elde etmek için işçi kırımını genelde tercih etmişlerdir. Rekabet, yenilik baskısı statü endişesini besler. Çalışanlarda uzun süreli kariyer inancı ve güveni kaybolur. Son olarak da küresel ekonomiye güven ile ilgili belirsizlikler endişeye sebep olur. Küreselleşme süreci ile birbiri üzerinde etki kapasitesi yüksek bir ağ oluşturulur. Başarı, dünyanın bize güler yüz göstermesi için kullanılabilirliği tek kozdur. Kapitalist düzen işçiyi sadece çalışan bir hayvan, makine dişlisi ve en kaba ihtiyaçlarını karşılayan bir yaratık olarak görür. İşin amacı paradır, insan değil. Küresel çark en az maliyetle en fazla kârı amaçlar. Statüde ekonomik ve insani itkiler vardır. Günümüz sisteminde daha çok iktisadi itkiler öncelendiğinden statü endişesi sürekli kılınır. Çalışanların araç olma konumu iş güvencesizliğinin yaygınlaşmasını kolaylaştırır.

İkinci bölümde ise statü endişesinin üstesinden gelme yolları; felsefe, sanat, politika, Hristiyanlık ve bohemlik bağlamında analiz edilir. De Botton, geçmişte *düellonun* insanın izzet, şeref ve onurunu koruma adına zora, şiddete başvurma pratiği olduğunu ve onursuzluğun bireyin sosyal normlara uymamasından kaynaklandığını ileri sürer. Toplum içinde başkalarının düşüncelerini fazlasıyla önemseme, kırılğan bir yapının gelişimini beraberinde getirir. Bireyin kendine güveni de tıpkı *düello*cuların yaptığı gibi başkalarının bize verdiği değere göre biçimlenir. Bu durum statüyle ilişkiyi,

bir alınganlık ve kırılmalığın belirtisi olarak gösterir. Kaybeden olmanın ürkütücülüğü yani işinde başarılı olamamak, aileyi geçindirememek bireyi derin acılara sürükleyebilir. Bu süreçte çözüm olarak sağduyu süzgecini kullanarak filozofça bir üst bakışın gerekliliğini vurgulanır. Toplumun onurlu gördüğü ile entelektüel bilincin ya da sağduyu süzgecinin onurlu gördüğü, farklılık arz eder. Bunun için “felsefe belli bazı endişelerin bizim için faydalı olabileceği gerçeğini reddetmez” (s.139). İnsan için kıskanarak çok istediği şeyler kendi hayrına olmayabilir. İsteddiğimiz bir şeye gerçekten gereksinim duyup duymadığımızı ya da korktuğumuz bir şeyin de gerçekten korkulup korkulmayacağını kendimize sormamız, kendimizle yüzleşmemiz bakımından yeterli olacaktır. Bu, kırılmalığımızın zayıflamasına ve yaşama karşı direncimizin yükselmesine katkı sağlar. Felsefe, bizler tek kalmayı göze alarak başkalarının onayı, sevgisine aldırış etmeden ayakları üzerinde yaşamayı öğretir. Buna ek olarak De Botton, statü endişesinden kurtulabilme adına filozofların akıllıca bir mizantropi önerdiğini belirtir. Çünkü toplumun çoğunluğunun yönelimi sezgiler, duygular ve geleneklerin etkisinde yanılısma ve hatalarla doludur. İşte bunun farkına vardığımız anda buna ilişkin bir kayıtsızlık kendiliğinden gelişecektir. Kendine yöneltilen bir eleştiri sağduyu süzgecinden geçirip gerçekten bunu hak etmediğini bilen kişi, onu kolayca ve güvenle görmezden gelebilir.

De Botton tarafından bireyin en derin endişelerine ve gerginliklerine çözüm olan bir diğer araç da sanat olarak formüle edilir. Sanat eserleri acıyı anlamak, duyarlılığımızı güçlendirmek, empati kurma yetimizi geliştirmek, hüznün ve kahkaha vasıtasıyla ahlaki bakış açımızı yeniden dengelemede işlevsel roller üstlenir. Sanat aslında yaşamın eleştirisi olarak görülebilir. Dünyayı daha gerçekçi, sağduyulu ve zekice anlamamıza rehberlik eder. Statüye dair tüm sorgulamaların çözümünde de sanat faydalıdır. Örneğin Austen’in, Mansfield Park isimli eserindeki Fanny’nin öyküsü, Balzac’ın Goriot Baba’sı, Avivalı Azize Teresa’nın öyküsü, yine Chardin’in Hastabakıcı tablosu gibi birçok sanat eseri bu bakış açısının gelişimine destek olur. O, edebi ve görsel sanat eserlerinin bu türden işlevleri yanında trajedi ve komedinin de benzer fonksiyonlar yerine getirdiğini savunur. Toplum mahvedilmiş yaşamların büyük çoğunluğuna karşı acımasız bir yaklaşım sergiler. Tragedyalarda kahramanların baht dönüşleri, mutluluktan felakete geçişler bağlamındaki trajedi duygusu insanı endişeye sokar. Ancak bu tür çalışmalar, bilinç seviyesinin artırılması ve anlamlandırmalar açısından önemlidir. Örneğin Madam Bovary, Othello, Oidipus gibi eserler buna ilişkin olarak sunulur. Komedi de ise dalkavuklar, soytarılar, espriler, karikatürler bir anda insanın rahatlamasını sağlar. Mesela karikatürler, yüksek statüdeki insanların konumlarını eleştirebilmek için tercih edilen ifade biçimi olarak verilir ve onlar bizim statülerimizi bu denli dert edişimizle dalga geçmezler, statü endişemizi inceden inceye tiye alırlar. Bu açıdan mizahçıların elinden çıkan bir kahkaha, ahlaki bir amaca hizmet edebilir.

Ayrıca De Botton, statü endişesinin çözümü olarak politikanın işlevsel yönleri üzerinde de durur. Öncelikle geçmişten günümüze ideal insan tiplerini(s.207-212) sıralayarak modern dönemlerdeki başarılı, saygın insan tipinin aslında savaşı, aziz, şövalye ve aristokratın mirasçısı olduğunu savunur. Statüyü belirleyen faktörlerin değişmesi, endişenin kaynaklarının da değişmesine yol açar. Meritokratik toplumlarda 2000’li yıllarla birlikte yüksek statünün isterleri de kazanılmış statü çerçevesinde ticari dünyadaki branşlardan birinde para, güç ve ün kazanmış her kişi başarılı addedilir. Para kazanan, biriktiren herkes yaratıcı, zeki, cesur ve akıllı kişidir. Para erdem, ahlaklılığın ve mutluluğun temel göstergesi olarak kabul görür. Modern ideal statü, doğal bir sürecin ürünüymüş gibi gelebilir bize, ancak politik bir bakış açısı bu idealin insanlar tarafından üretildiğini bize düşündürür. Aslında modern toplumların ürettiği ideal statü anlayışı, 18.yy ortalarına uzanan politik bir sürecin sonucudur. Politik duruş, bu idealin nasıl oluştuğuyla ilgili bilgi vermekle kalmaz, bunun basit, sabit görüşlü, çoğu kez adaletsiz ve değişen bir ideal olduğunu hatırlatır, bize. Botton, Veblen’e atıfla zenginliğin erdem, görgü, ahlaklılık fakirliğin ise zayıflık, görgüsüzlük ve tembellik bağlamında değerlendirildiğini belirtir. Veblen’e göre para, zenginlik toplumda saygınlığın temel ölçütüdür. Epikuros sade yaşamı öğütler, buna karşın A.Smith ise insanın sınırsız ihtiyaçlarının olduğunu ve bunlar olmaksızın toplumda

kendini rahat hissetmeyeceğini vurgular. Bunun için fakirliğin utanç hissiyle ilişkili olduğu savunulur. İnsanlar eğer maaşları toplumun genel ortalamasının altına düşüyorsa, o maaşla geçinebilseler bile fakir damgası yerler. 16.yy Amerikan yerlileri yani Kızılderililer maddi yönden basit psikolojik açıdan ise tatminkâr bir yaşama sahiplerdi. Ancak ne zaman Avrupalılar ile (özellikle teknoloji, lüks yaşam üzerinden) temasa geçtiler, yaşamları değişmeye başladı. Kızılderililerin yaşamları için bilgelik, doğanın kurallarını özümseme yerine silah, mücevher ve alkole sahip olmak daha mühim hale geldi. Kitlesel üretim döneminde de insanlar evlerinde daha fazla eşyaya sahip olmaya başladı ve 2000'li yıllarda bu oran ciddi boyutlara ulaştı. Hayat bir endişeyi bırakıp diğerine koşulan, arzular şelalesine dönüştü. Gerçekte maddi kazanım benlik tasarımında yaşama yön veren birçok şeyden sadece biri olmalıdır. Ancak günümüzde maddiyat toplumsal yaşamda hep ön/ilk sıralarda yer alır. Aslında egemen söylem ideolojiktir. Politik bir aklın süzgecinden geçirildiğinde yani eleştirel bir gözle değerlendirildiğinde suçluluk hissi ve utanç ortadan kalkar. Bunun yerine statünün eşit paylaşımı arayışı ve talebi geçer. W. Wolf'un kadının toplumdaki konumuna dair yapmış olduğu sorgulamalar ve başardıkları bu anlamda değerlidir. Burada özellikle hâkim ideolojiyi tanımlama, anlama ve politik bir manevrayla statü endişesinin nedenlerini eleştirel bakışla üstesinden gelmeye yönelik yapıp ettikleri örneklik teşkil eder.

De Botton'un statünün yarattığı endişenin üstesinden gelme adına önerdiği bir diğer yol Hristiyanlık alt başlığıyla sunulur. Öncelikle ölüm konusunun statü endişesine yönelik işlevsel bir bakış açısının gelişimine katkı sunduğu vurgulanır. O, Tolstoy'un *İvan İlyiç*'in ölümü isimli eserine atıfla ölümün, her şeyin değersiz olduğu hakikatini yüzümüze vurucu yönüyle ilgilenir. İlyiç'in resmi görevleri, buna uygun yaşamı ve toplumun kendi mesleğine verdiği değer hepsini yalandan ibarettir. Gerçekte toplum üyeleri senin sahip olduğun statüye önem verir. Ölümü hatırlama (*mementomori*), toplumun ödüllendirdiği bazı özelliklerden kendimizi kurtarmamıza, statü edinme yarışının gereksizliğini anlamamızı sağlar. Aynı zamanda sosyal yaşama gerçeklik/sahicilik kazandırır. Bir gün öleceğimiz düşüncesi gönlümüzde yatan yaşama doğru adımlar atmaya yönlendirir, bizi. Ölüm aslında çabaların bir anda silinip gideceğini hatırlatır. Başkalarının, özellikle başarıları konumları ile öne çıkan kişilerin öleceğini düşünmek faydalı görülür. Norfolk'da Romalılar ya da Saksonlar zamanında kalan aristokratlara ait mezar ve içindeki metal kaplar üzerine incelemeler yapan Browne dünyevi yüceliğin beyhudeliği, kusursuzluk için çırpınmanın sonuçsuzluğu ve özellikle zengin, güzel, ünlü, güç sahibi, başarılı kişilerin bir gün toz olacağı fikrinin yayılmasına neden olur. Yüksek statüdekilerin bu haline karşın fakirler/alttakiler zaten yok kabul edilir bu dünyada. Toplumun kötü davrandığı, görmezden geldiği insanlar için ölüm düşüncesi ciddi bir savunma ve öğ olarak değerlendirilir. Toplumların, binaların, insanların yok oluşu/olacağı düşüncesi bu manada yıkıntılar aslında hırslarımızı, mükemmellik arayışımızı ve tatmin olma çabamızı bir kenara bırakma konusunda bizi yönlendirir. Bütün bir kozmosla karşılaştırıldığında insanoğlu nedenli küçük bir varlık olduğunun düşüncesiyle kendini avutabilir. Hristiyanlıkta ikinci olarak cemaat konusuna yoğunlaşır, De Botton. Modern toplum herkes gibi olmayı öğütler. Diğer insanların illaki anlaşılmaz ve bize ters olmadıkları düşüncesi statüye dair endişeleri azaltır. Toplumda ayrıcalık edinme isteği, sıradan olmanın yarattığı kaygı tarafından baskılanır. Cemaat olma hissi aslında insanları Tanrı önünde eşit görme düşüncesini yayması bakımından önemlidir. Üçüncü olarak da Augustine'in Tanrı'nın şehri ve Dünyevi şehir bağlamında iki şehir karşılaştırması yapan De Botton, Hristiyan hiyerarşisinde cennet ve cehenneme dair açıklamalardan hareketle dünyevi işlere gömülmüş şehirliğin dini yapılarla bakıp bir an için de olsa sıradan hırslarının nüfuzuna meydan okuyan bir bakış açısı kazanabileceğini savunur.

De Botton statü endişesinin çözümüne ilişkin son olarak bohemlik başlığını inceler. Bohem basit giyinen, şehrin ucuz semtlerinde yaşayan, parayı önemsemeyen, sanata bağlı duygu peşinde olan, maddi başarıyla ilgilenmeyen aykırı cinsel yaşam sürenleri karşılar. Bohemler 19.yy iktisadi ve meritokratik statü sistemine karşıdılar. Onlar burjuvadan nefret ve bilgeliğin başlangıcını temsil

ederler. Burjuvazi kültürüne karşı oluşmuş alt kültür gruplarından biridir. Ünlü bohemlerden Thoreau'ya göre insan vazgeçebildiği eşya oranında zengindir. Basit bir yaşam sürmek için para, ruhun ihtiyaç duyacağı bir şey olarak görülmez. Tarihsel serüvende bohem karakterli duruşların, toplumdaki konumsal yapıdan kaynaklanan endişeleri rahatlatıcı etki yarattığını savunur.

Genel olarak değerlendirildiğinde De Botton'un, modern toplumların maddi statü temelli yapılanmasını ve gelişimini basit bir dille sunması çalışmanın güçlü yönünü oluşturmaktadır. Bunu statü endişesine neden olan beş faktör ve buna karşılık olarak da beş çözüm yolu sunarak özlü bir biçimde yapıyor. Bu çalışmanın bütünlüklü ve daha kolay anlaşılmasını, dolayısıyla okuyucular tarafından erişilebilirliğini sağlıyor. Yine analizlerinde ekonomik, sosyolojik ve politik fikirleri tarihsel serüvenleri dolayımında sunması da çalışmanın diğer bir güçlü tarafını gösterir niteliktedir. Aslında bu çalışmayla De Botton, günümüz toplumlarını anlamak ve açıklamak açısından önemli bir bakış açısı sunar. Ancak son yıllarda yaşanan teknolojik gelişmeler, sosyal medya, çevrimiçi yaşamlar vb. birçok faktör onun sunduğu sebepler ve çözüm yollarının genişletilmesi gerekliliğini akla getirir. Bu da başta De Botton savunduğu statü endişesinin kabul edilmeyi ve anlaşılmayı gerektirdiği tezini haklı kılar. Eser bu minvaldeki analizler için başlangıç ve temel olarak görülebilir.